

Sabima kartleggingsnotat 37-2023

Kartleggingskurs, musserongkurs og kartleggingsturer i Møre og Romsdal i regi av Nyttvekestforeninga Ålesund 2023.

Av Nina Fiskerstrand

(Foto: Elisabeth Bråten Fjeld) På bildet: Prof. Em. Gro Gulden med musseronger.

Emneord: *Kartlegging, sopp, Sunnmøre, sjeldne arter*

Kartleggingsaktivitet:

Kartleggingstur:

28. mai arrangerte Nyttevekstforeninga i Ålesund (NÅ) kartleggingstur til Molnes naturreservat i Giske kommune, med Perry Gunnar Larsen som turlleder. Kurset var annonsert i kalenderen til NÅ

Kartleggingskurs:

Etter ønske fra medlemmer ble det arrangert opplæringskurs i kartlegging i Vestnes kommune 18.-20. august. Kurset ble annonsert i kalenderen til NÅ. Kursholder var Ole Reitan.

Musserongkurs:

Det har vært et ønske om å lære ulike artsgrupper av sopp bedre å kjenne. Da Professor em. Gro Gulden på forespørsel ville ta turen for å være kursholder, ble det avholdt musserongkurs i Ørsta 22.-24. september.

Arrangementet ble lagt i kalenderen til NÅ og annonsert på Fb-siden til de fleste sopp og nyttevekstforeningene i landet. Det ble også delt av NSNF.

Spontane kartleggingsturer og turer på egen hånd:

Det har vært egenorganiserte kartleggingsturer i Vestnes, Ørsta, Sula, Herøy og Ålesund-området.

Videre vil vi presentere kartleggingsturer, kartleggingskurs og musserongkurs i kronologisk rekkefølge gjennom året.

Det vil bli sagt litt om hvordan det ble gjennomført og hva vi gjorde, hvilken kunnskap som ble formidlet, antall funn som ble gjort og om registreringer på artsobservasjoner.

Vi velger i rapporten å bare trekke frem de viktigste funn fra de ulike kartleggingsturene. Øvrige funn er synlige i Artsobservasjoner og artsdatabanken på ulike lokaliteter i Vestnes, Ørsta, Giske, Stryn, Ålesund, Herøy og Sula.

Kartleggingstur til Molnes naturreservat 28. mai

(Foto Perry G.Larsen)

Molnes naturreservat ligger ut mot havet i Giske kommune. Her er det ulike miljøer som naturbeitemark, sandstrand, strandberg og kystlynghei.

Dette er en kjent lokalitet med mange registrerte rødlista beitemarksopper. Ifølge Perry G. Larsen er det gjort få registreringer av sopp så tidlig på året.

Formålet med turen var å vise læringsarter fra ulike artsgrupper knyttet til ulike miljøer. Til sammen ble det funnet og registrert 46 arter på denne turen. Lav, sopp, moser, planter, alger og virvelløse dyr. Også sjeldne og trua arter samt nye arter for lokaliteten.

Perry.G. Larsen med lupe og kamera. Klar for kartlegging. (Foto: Nina Fiskerstrand)

Lav:

Kystblåfittlav. Vitenskapelig navn: *Pectenia atlantica* (NT) -kjent lokalitet

Det er 37 registrerte funn i Møre og Romsdal, og 586 på landsbasis.

Kystblåfittlav (*Pectenia atlantica*) NT (Foto: Nina Fiskerstrand)

Sopp:

Klokkemorkel. Vitenskapelig navn: *Verpa conica*

På naturbeitemark med sandjord fant undertegnede klokkemorkel. Det andre registrerte funnet i fylket. Nr. 34 i Norge. Til sammen fant vi hele seks individ. Disse ble sendt som belegg til UiO Naturhistorisk museum av Perry G. Larsen.

Klokkemorkel. *Verpa conica*. (Foto: Nina Fiskerstrand)

I samme området gjorde Perry G. Larsen funn av to andre mulige spennende arter. Grønlandsrødspore? og Vårbrunhatt?

Beleggene er sendt til sekvensering så får vi håpe det gir oss klare svar.

Dette er i så fall funn som ikke tidligere er registrert i Møre og Romsdal.

Grønlandsrødspore? Vitenskapelig navn: *Entoloma ventricosum*

Grønlandsrødspore? Entoloma ventricosum (Foto: Perry G. Larsen)

Vårbrunhatt? Vitenskapelig navn: *Alnicola amarescens*

Vårbrunhatt? Alnicola amarescens (Foto: Perry G. Larsen)

Moser:

Det ble registrert noen litt basekrevende moser på turen

Rødhøstmose (*Orthothecium rufescens*)

Kalktvebladmose (*Scapania calcicola*)

Rødklokkemose (*Encalypta raptocarpa*)

Storklokkemose (*Encalypta streptocarpa*)

Skjermose (*Metzgeria pubescens*)

Planter:

Marianøkleblom (VU) Vitenskapelig navn *Primula veris* -kjent lokalitet.

Marianøkleblom, en sårbar art (VU) (Foto: Nina Fiskerstrand)

Det ble en fin og lærerik tur selv om bare Perry G. Larsen og undertegnede møtte.

Takk til Perry Gunnar Larsen

Kartleggingskurs i Vestnes 18.-20. august

Fv: Heinrich Bosch, Ole Reitan, Katrin Skjong, Anna Söderlind, Erik Lyberg, Wenche Eli Johansen, Elisabeth Bråten Fjeld. (Foto: Nina Fiskerstrand)

Kurset hadde oppstart fredag med en to-tre timers teoridel. Det var til sammen åtte deltagere på kurset, inkl. kursholder.

Vi hadde fått Ole Reitan til å være vår kursholder. NRK Møre og Romsdal var til stede ved oppstart for intervju og opptak.

Teoridelen ble under kurset lagt til frivilligsentralen i Vestnes, og også arbeidet med artsbestemmelse. Både teori og artsbestemmelse ble også gjort kontinuerlig i felt. Under teoridelen fikk vi innføring i gode rutiner ved kartlegging. Kunnskap og innføring i naturbeskrivelser, koordinatsystem, og i hvordan foreta viktige observasjoner i felt. Bruk av feltlapper ved funn, og bruk av feltbok for registrering av funn med koordinater og naturtype.

Vi fikk gjennomgang i hvordan legge funn inn i artsobservasjoner. Utfylling av natursystem, prosjekt, koordinater, legge til bilder og medobservatører. Vi fikk opplæring i både innstilling og bruk av GPS, og om hvordan ta gode bilder av funn for rapportering i artsobservasjoner.

I forkant av kurset ble påmeldte oppfordret til å sette seg godt inn i UiO Naturhistorisk Museum sine sider om fungarier (soppsamlingene). Der står informasjon om hvordan man samler inn og ta belegg av sopp.

I Tresfjord overnattet vi i hytter, og hadde hyggelige sammenkomster på kveldene.

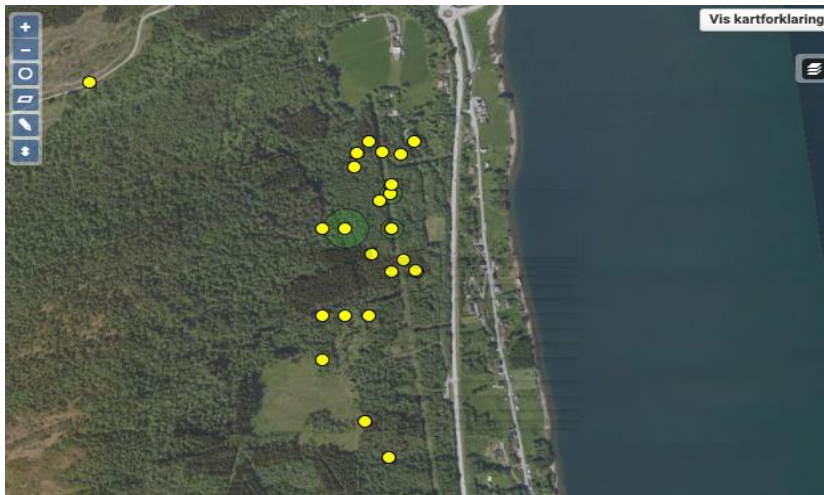
Lørdagen startet med ekskursjon og kartlegging ved Bytegrova i Vestnes

Det tas bilder og koordinater, natur og livsmedium noteres. (Foto: Wenche E.Johansen)

Bytegrova er et område som ligger nært kursstedet i Vestnes, og hvor jeg har funnet en rekke arter de senere år. Området er fra tidligere av beitemark, og har både løv og bartrær innen relativt korte gåavstander. Gran, bjørk, hassel, rogn, gråor, hegg og osp. Også furu i enkelte høyereliggende områder.

Til sammen 37 arter ble registrert i artsobservasjoner denne dagen.

Kartutsnitt tatt fra artsobservasjoner. Området vi kartla på Vestnes, rundt Bytegrova.

Rynketrompetsopp?

Ved hassel og bjørk fant Erik Lyberg det vi tenker er rynketrompetsopp. Belegg er tatt og sendes til sekvensering. Ingen registrerte funn i M&R. Bilde mangler.

Hettemugg – på en hettesopp på en heggelåg, funnet av undertegnede.

Fjerde registrerte funn i Møre og Romsdal. Nr. 131 på landsbasis.

Hettemugg. Vitenskapelig navn: Spinellus fusiger (Foto: Nina Fiskerstrand)

Lørdagens kartleggingstur ble lang med ivrige kartleggere. Dagens funn betraktes og artsbestemmes.

(Foto: Nina Fiskerstrand)

Resten av lørdagen og søndagen ble nyttet til artsbestemmelse, og i å trene på å legge funn inn i artsobservasjoner. Samt mer teori.

En pause fra artsobservasjoner

Foto: Elisabeth B. Fjeld)

Wenche E. Johansen og Ole Reitan

Takk til Ole Reitan

Musserongkurs med Gro Gulden i Ørsta 22.-24. september

*F.f.v: Kursholder Gro Gulden, Wenche E.Johansen, Elisabeth Bråten Fjeld, Erik Lyberg.
B.f.v: Antonia Guigova, Rune Valle, Rachel Fertig, Roy Garder, Anne Bråten Seljeset, Nina Fiskerstrand.*

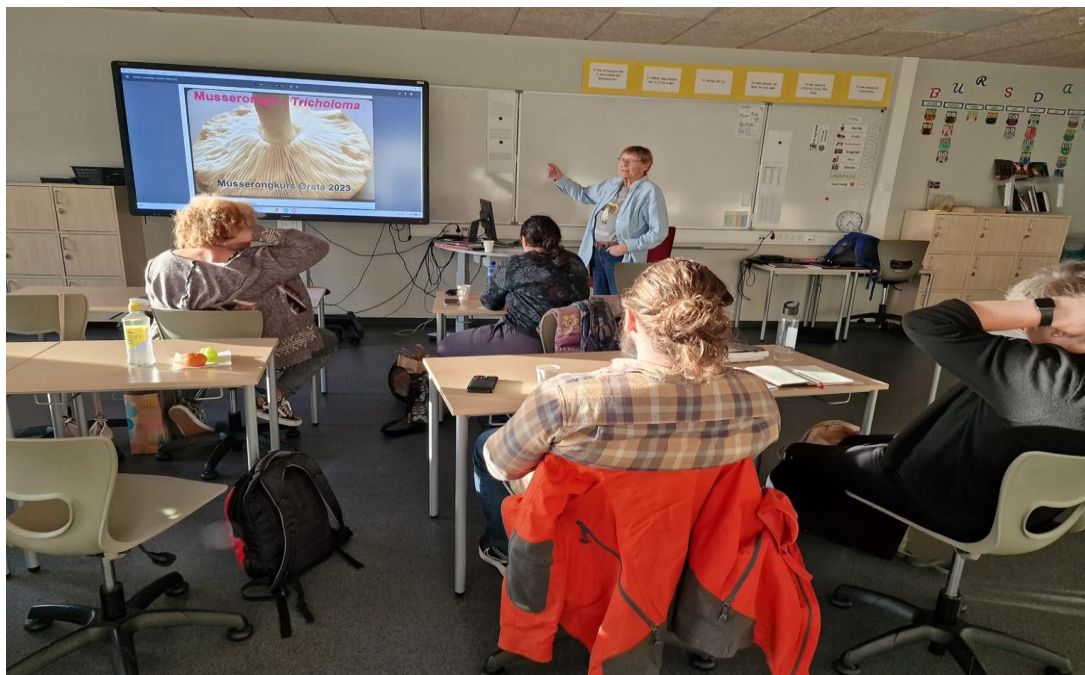
Musserongkurset ble lagt til Ørsta kommune, med teoridelen i Ørstahallen og overnatting i hytter. Det var selvsagt stort å få selveste Gro Gulden til å komme for å lære oss om musseronger.

I forkant ble det sanket musseronger på Lesja. Arter vi ikke finner her i traktene, for å få ett størst mulig mangfold å studere på kurset. Deltagere tok også med musseronger de fant i sitt nærområde.

Gro Gulden informerer om at en i dag kjenner til 55 ulike musseronger. På kurset skal hun innom 26 av de artene i sin teoridel.

Kurset hadde oppstart fredagskvelden

-og da med to timers teori i tillegg til gjennomgang og bestemmelsesarbeid.

(Foto: Elisabeth B. Fjeld)

Grupper av musseronger:

Gro Gulden gir en innføring i de ulike grupperinger av musseronger, og arter tilhørende de ulike gruppene.

1. Hvite-bleke musseronger
2. Brokete-fargerike musseronger
3. Brune musseronger
4. Grå musseronger
5. Såpemusseronger

Vi lærte om hovedkjennetegn, karakterspekter og hatthudstruktur.

«Bortførte musseronger»

Vi fikk også kjennskap til de såkalte «bortførte» musseronger. Arter som tidligere tilhørte gruppa musseronger.

Stubbemusseronger, ridderhatter, fagerhatter, munkehatter, traktmusseronger, knippesopper og grynusseronger.

Lørdag ble det ekskursjon til Sagedammen i Stryn

Deretter bestemmelsesarbeid og mer teori. Totalt 20 arter ble registrert i Artsobservasjoner.

Søndag ble det ekskursjonstur til Høgetua i Hovdebygda

Ett område med variert skog. Hovedsakelig furu, gran, bjørk og rogn.

Til tross for fokus på musseronger ble 17 funn registrert i artsobservasjoner.

Funn av Lakrismusserong. (VU) Vitenskapelig navn: *Tricholoma apium*.

Anne B.Seljeset, Gro Gulden, Erik Lyberg og Wenche E. Johansen lukter og betrakter.

(Foto: Elisabeth B. Fjeld)

Lakrismusserong: (VU) Vitenskapelig navn: *Tricholoma apium* -røddlistet art.

Funnet av Anne B.Seljeset i granskog, like ved overgang til bjørk, furu og rogn.

Lakrismusserong. (VU) (Foto: Elisabeth B.Fjeld)

Fig.8 Lakrismusserong. (VU)

(Foto: Elisabeth B.Fjeld)

Fig.9 Lakrismusserong (VU)

Røykmusserong. Vitenskapelig navn: *Tricholoma fucatum*

Fig.10 Røymusserong. (Foto og finner: Elisabeth B.Fjeld)

Ulveriddermusserong?:

Ulveriddermusserong? (Foto.Elisabeth B.Fjeld)

Funnet under einer, rett ved overgang til bjørk, furu og rogn av Elisabeth B.Fjeld. Disse ble artsbestemt til Ulveriddermusserong av Gro Gulden.

Tilsammen syv individ, fordelt på to funn med en halv meter avstand. De to funna skilte seg litt i farge. Det er tatt belegg av begge funna som skal sendes til sekvensering. Funnet under einer med gran, furu og rogn like ved.

Funnstatistikk hos artsdatabanken for omtalte musseronger:

Lakrismusserong er det 30. registrerte funnet i Møre og Romsdal, og nr.174 på landsbasis.

Røykmusserong er funn nr. 26 i Møre og Romsdal, og på landsbasis er det registrert 363 funn.

Siden Ulveriddermusserong ikke er sekvensert, ligger den ikke som alternativ art for registrering.

Gro Gulden, Erik Lyberg, Anne Bråten Seljeset, Rune Valle og undertegnede betrakter funn.

Takk til Gro Gulden

Kartleggingstur til Barstad i Ørsta kommune 5. Oktober

Roy Garder, Elisabeth B.Fjeld, Wenche E.Johansen og undertegnede dro til Barstad for å kartlegge. Her gjorde vi følgende funn å nevne:

Vestamerikansk hemlokk (SE) Vitenskapelig navn *Tsuga heterophylla*.

Arten har svært høy risiko og hører inn under fremmedartkategorien.

Vestamerikansk hemlokk (Foto: Elisabeth B.Fjeld)

Hjelmmorkel under gran.

(Foto: Nina Fiskerstrand)

Hjelmmorkel . *Cudonia circians*

Glye (alge) ved bjørk i fuktig terreng.

Glye *Nostoc commune*

Totalt ble 33 funn registrert i artsobservasjoner på denne turen.

Egne kartleggingsturer.

Selv har undertegnede vært på 37 kartleggingsturer her i Vestens. Sula, Ålesund og i Herøy. Funn er registrert i artsobservasjoner med bilder.

Funn på Sula.

Kjempemusserong. Vitenskapelig navn: *Tricholoma colossus*

Funnet i furuskog. Funn nr. 34 i Møre og Romsdal. 313 registrerte funn i Norge.

(Foto: Nina Fiskerstrand)

Kjempemusserong (*Tricholoma colossus*) Funn av to individ.

Funn på Vestnes.

Rødt kransøye

Fig.16 Rødt kransøye *Scutellinia* sp.

(Uvisst hvilket)

(Fotos: Nina Fiskerstrand)

Stor soppklubbe

Fig.17 Stor soppklubbe

Tolypocladium capitatum

Falsk brunskrubbe Vitenskapelig navn: *Porphyrellus porphyrosporus*.

136 registrerte funn i Møre og Romsdal. 284 registrerte funn i Norge.

Falsk brunskrubbe. To individ. (Foto: Nina Fiskerstrand)

Gullskjellsopp. Vitenskapelig navn: *Phaeolepiota aurea*

Gullskjellsopp vokser på jorde. Ca. 30 individ.

10. registrerte funn av Gullskjellsopp i Møre og Romsdal, 643 i Norge.

Gullskjellsopp. (Foto: Nina Fiskerstrand)

Blånende rørsopp. Vitenskapelig navn: *Gyroporus cyanescens*

Funnet i løvskog. Har funnet fire lokaliteter i Vestnes. Ett registrert i artsobservasjoner. 40 registrerte funn i Møre og Romsdal. 243 i Norge.

Blånende rørsopp. (Foto: Nina Fiskerstrand)

På egne turer har jeg hittil i artsobservasjoner fått lagt inn 106 funn.

I tillegg kommer funn på fellesturer, også utenfor Sunnmøre og Vestnes i Romsdal.

Hovedformålet med årets søknad var først og fremst å lære kartlegging, og også å lære gruppa musseronger bedre å kjenne. Registreringer i artsobservasjoner er ett resultat av dette.

Til sammen har vi registrert følgende antall funn i artsobservasjoner:

Vestnes	93
Ørsta	54
Giske	42
Stryn	20
Sula	16
Herøy	7
Ålesund	15
SUM	247

Håper at årets aktiviteter har bidratt til at flere ønsker å kartlegge i årene fremover.

At vi får opp en større kartleggingsgruppe med felles mål, og som kan ha glede og nytte av hverandre på kartleggingsturer, ved artsbestemmelse og rapportering.

Dette har vært spennende og lærerikt. Vi har fortsatt mye å lære, men alle har vi vært nybegynnere en gang.

Takk til SABIMA for støtte til å gjennomføre kurs og kartlegging.

Takk til Studieforbundet Natur & miljø for støtte.

Takk til kursholdere og turleder. Gro Gulden, Ole Reitan og Perry Gunnar Larsen

Takk til leder Wenche E. Johansen for å søke midler.

Ikke minst, takk til alle deltagere. Uten dere hadde det blitt med planene.

Rachel Fertig

Anna Söderlind

Anne Bråten Seljeset

Erik Lyberg

Roy Garder

Heinrich Bosch

Rune Valle

Antonia Guigava

Elisabeth Bråten Fjeld

Katrin Skjong

Wenche E. Johansen

Nina Fiskerstrand